

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum IV. Decretalium, per viginti, & unum Titulos distributum, De
Sponsalibus, Et Matrimoniis, eorumque impedimentis, ac dispensationibus,

...

Schlüter, Georg

Augustæ Vindelicorum, 1702

Articulus V. De matrimonio Reconsiliate.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73058](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73058)

dit qualitatem personæ, sed libertatem matrimonii, quæ etiam deficere potest, licet persona sit inhonesta.

§20. Not. 4. cum puella, nolens consentire in matrimonium, fraude inducitur ad aliquem locum (aliàs non itura) ibique vi detinetur causâ extorquendi matrimonium, committi raptum sub dispositione Concilii comprehensum. Nam per *Raptorem* hic intelligitur non is tantum, qui physicè rapit, sed etiam, cujus nomine, petitione, vel mandato raptus fit; ita Pirhing de Raptoribus n. 23. aliunde, ut ponit casus, vis intercedit; Ergo.

§21. Not. 5. probabiliter dici, etiam eo casu talem raptum committi, si mulier robusta, vel autoritate pollens, causâ matrimonii rapiat Virum invitum, v. g. adolescentem timidum. Quia licet hoc decretum, ut dictum est supra, sit odiosum; imò & pœnale, & solum loquens de *Raptore*, non *Raptrice*; adeoque non debeat extendi ultra expressa, ut vult Basiliius Pont. l. 7. c. 69. & alii: hæc tamen locum non habent, quando ratio legis, prout acceptata à legislatore, porrigitur etiam ad non expressum; in dato autem casu ratio legis prout acceptatæ à legislatore, est *libertas matrimonii*, quæ æque patitur, si femina Virum, quam si Vir feminam vi rapiat, causâ matrimonii; cum expressio, quæ in Canone fit de *Raptore*, non respiciat sexum, sed vim, quæ fit rapiendo etiam renitentem ad matrimonium.

§22. Et quamvis Sanchez. l. 7. D. 13. n. 16. sentiat tanquam probabilius, non esse locum decreto Tridentini, ubi femina rapit Virum; nihilominus in eod. n. 16. etiam *probabile dicit oppositum*. Verba illius in cit. n. 16. prope finem hæc sunt: *at retentâ à opinione probabili (quam disp. præced. n. 24. retuli, nempe pœnis decretis in Virum feminæ raptorem, subdi feminam Viri raptricem) dicendum erit idem in decreto Tridentini*: atqui opinionem, quæ docet pœnis decretis in raptorem, etiam subdi raptricem, *Disput. præced. nempe 12. n. 24.* Sanchez vocat *valde probabilem*; ergo juxta eundem dicendum erit idem in decreto Tridentini, nempe illi locum esse, si femina Virum rapiat nolentem, ut secum ineat matrimonium; & absolute af-

firmat Vincentius de Justis de dispensat. matr. l. 2. c. 18. à n. 75. Haunoldus tom. 6. de Jure, & Just. tr. 2. à n. 549. §. mibi.

Not. 6. hoc impedimentum in illis solum locis procedere, in quibus Concilium Trid. receptum est; in aliis verò servari, quod jure antiquo statutum est, c. fin. de Raptorib. de pœnis verò, quas Concilium statuit in Raptores mulierum, causâ matrimonii, tractari solet l. 5. tit. 17. De Sponsalibus autem inter Raptorem, & raptam, dum hæc est in potestate Raptoris idem, quod de matrimonio sentit factis communis; sed rationes, ex quibus affirmant, eorum opinionem non reddunt certam moraliter; minus improbabilem, oppositam, ut diximus à n. 128.

Not. 7. si petitur dispensatio in aliis impedimentis matrimonii, simul debere fieri mentionem *Raptus*, si intervenerit, & ex hoc impedimentum nascens duret; sic Vincent. de Justis cit. l. 2. c. 18. à n. 33. aliàs enim dispensatio subreptitia redditur, cum ipse raptus præstet impedimentum dirimens. Unde si delegatus oratricem repererit raptam, non poterit exequi literas dispensationis alterius impedimenti; sed opus est noviter supplicare Pontifici, de quo V. Corradus cit. in prax. dispens. Apostol. l. 7. c. 6. à n. 55.

ARTICULUS V.

De matrimonio Reconciato.

Cum non raro contingat, matrimonium nulliter celebrari, consequenter indigere reconciliatione, seu revalidatione, priorem nullitatem auferendo, nullitas autem illa variis modis contingat, defectu veri consensûs, ut cum unus, vel ambo fictè contrahunt; vel consensu per metum injustè extorto; vel conditione mentaliter appositâ, nec impletâ; vel occulto impedimento; aut defectu præsentie Parochi, & testium: quæstio est, quomodo ejusmodi matrimonia de facto, non jure contracta, licitè, ac validè reconcilientur? Ut valida evadant, certum est, causam nullitatis auferendam esse; quia tamen circa hoc ipsum variæ dubitationes occurrunt, in sequentibus resolutæ veniunt.

§. I.

Quomodo matrimonium irritum, ex defectu veri consensûs, recon-
liandum?

126. Prima dubitatio est, an, si consensus, saltem in uno, fuit fictus, seu merè simulatus, renovari debeat consensus ab utroque? an solùm ab eo, cujus consensus antè defecit? Non est dubium, quòd fictè consentiens debeat de novo internum suum consensum præstare; ex hujus enim defectu, ut ponit casus, nata est nullitas matrimonii; sed quæstio est. 1. an consensum internum, quem præstat volens ratificare matrimonium, debeat externè manifestare alteri? 2. an sciens nullitatem ex defectu sui consensûs, teneatur matrimonium, præstato novo consensu interno, ratificare? 3. an sufficiat, quòd solus fictè consentiens verum consensum præstet?
127. Ad. 1. quæst. Resp. affirmative; cum enim consensus debeat acceptari ab altero per simulationem decepto, ad hoc, ut matrimonium evadat validum, ex n. 7. acceptari autem ab eo nequeat, nisi cognitus, consequenter notificatus, necessarium omnino est, consensum internum à simulatore in dato casu, quo matrimonium vult ratificare, verè præstari, & alteri manifestari. Ad hoc autem non exigitur, ut ei priorem fictionem manifestet; sed sufficit, si opportunà occasione illi conjugalem dilectionem suam aperiat, & quærat, an ita reciprocè diligit etiam nunc, prout aliquando in eum ferebatur.
128. Dices: hoc ipso, quòd consensus externus à simulatore præstitus moraliter perseveret, dum etiam ponitur ab eo consensus verus, acceptatio alterius habet, quòd acceptet; ergo plus in simulatore non requiritur, quàm ut ponat internè consensum verum; & non retractaverit externum; & hoc tenere videtur Sanchez. l. 2. hic D. 32. n. 11. sed Resp. N. ant. quia acceptatio ferebatur in consensum externum de præsentis præstitum in contractu; ergo id acceptavit, quòd tunc fuit datum; sed tunc nihil fuit datum; & in id, quòd postea ponitur, non fertur acceptatio; ergo tunc nihil fuit acceptatum; ergo ut habeatur legitima acceptatio, debet de novo fieri consensus externus sine

fictione, nimirum vero animo alteri constituendi jus conjugale; ita Henriquez. l. 11. de matr. c. 12. n. 2.

Ad. 2. quæst. affirmat Basilius Pontius l. 2. de matr. c. 5. n. 5. etiam in casu, quo mulier per talem fictionem nullum omnino damnna passa esset, quàm defectum veri consensûs in Viro, & (ut ait Gobat in Theol. Experim. tr. 10. n. 411.) contrariam opinionem Patris Sanchez. l. 1. hic D. 11. n. 5. habet pro improbabili. Ratio illius est, quia ex promissione de futuro nascitur obligatio verum efficiendi, quòd promittitur; ergo ex promissione præsentis nascitur obligatio, reddendi verum, quòd asseritur: cum ergo asserat, *Ego te accipio in meam Uxorem*, tenetur eam verè, & ex animo accipere; quia justitia obligat unicuique reddere jus suum; at conjugii verè consentienti debetur verus consensus, ut sic æqualitas servetur in contractu; ergo quousque, fictè consentiens, verè consentiat, prædictis obligationibus non satisfacit: sed contraria opinio immeritò *improbabilis* reputatur; quamvis enim opposita sententia suadenda sit (ut ejusmodi deceptionibus locus non detur) doctrina tamen Patris Sanchez suà probabilitate non caret, ut rectè observat Castro-pal. D. 3. de sponsal. p. 7. §. 1. n. 2. pro ead. citans complures alios, præsertim, cum rationes in oppositum, nec evidentes sint, nec certæ ad suorum Authorum intentum. Nam prima ratio nihil aliud probat, quàm fictè promittentem, graviter in tali fictione peccare contra veracitatem, imò & justitiam, quæ petit sincerè consentienti æquale præstari in conventionibus onerosis, seclusà causà excusante à fictione, quæ quandoque revera potest adesse, ut notat Sanchez. *diff. l. 1. d. 11. n. 2.* sed hoc peccatum, seclusis aliis damnis, nullam post se relinquit obligationem justitiæ, ad satisfaciendum alteri per verum contractum; quia per illud nec retinetur neque acceptatur alienum, quæ sunt radices restitutionis. Mulier autem decepta æque libera manet, ac deceptor; contractus, utpote nullus, nullum in ea jus ad verè contrahendum reliquit. Deinde sententia Patris Sanchez probatur. 1. quia fictè profitens non tenetur secluso scandalo verè profiteri. 2. alteri nullam irrogat injuriam fictè profitens, cum tali casu neuter

neuter maneat obligatus. Nam licet ponas, alteri esse jus, ut sibi sincerè promittenti onerosè, vicissim sincerè promittatur, si hujus defectu patiatur damnum famæ, bonorum &c. secus tamen est, ubi nihil horum sequitur; sic Hostiensis in c. *Ex parte, de sponsalib. D. Antonin. p. 3. tr. 1. c. 1.* & alii cum Sanchez. *cit. n. 5.* Si autem damnum aliquod mulieri per fictionem deceptæ natum esset, dubitandum non est, deceptorem, qui fraude suâ, seu circumventionem damnum dedit, in conscientia teneri ad illud reparandum. Sed sub lite est, an obligetur compensare, determinatè cum illa verè contrahendo? an satisfaciatur alio medio sufficienti compensando. Non teneri determinatè ad compensationem primo modo, sed satisfacere alterutro, jam in superioribus à nobis dictum est.

§ 30. Ad 3. quæst. censet Sanchez. *l. 2. hic D. 32. d. n. 9.* & alii, non requiri, quòd, quando fictè consentiens verum consensum præstat, alter etiam conjunx de novo consentiat; sed sufficere, quòd prior consensus, quem sincerè præstitit, moraliter adhuc perseveret; cum sufficiat, quòd utriusque consensus moraliter coexistat, ut dictum est: contrarium tamen exigit Lessius *l. 2. de Just. c. 41. d. 7. n. 16* quia negatur, priorem consentientis sincerè voluntatem adhuc moraliter perseverare; cum fuerit, vel expressè vel tacitè conditionata, si & alter verè sincereque consentit; quæ conditio ponitur non impleta. 2. quia ex parte sincerè consentientis nulla fuit acceptatio vera, cum ex parte decipientis nulla fuerit traditio vera. Accedit, quòd nec alter Conjunx deceptor dederit potestatem sui corporis, nisi sub conditione veri consensûs reciproce præstiti. V. n. 534.

§ 31. Confirmari hoc potest ex eo, quia quando uterque fictè consensit, per P. Sanchez. *loc. cit. n. 11.* debet ab utroque præstari novus consensus, quia utriusque consensus fuit omnino nullus, consequenter matrimonium perinde est, ac si matrimonium penitus non esset contractum, sicut quando consensus cadit supra materiam illegitimam; sed etiam quando unus fictè consensit, penitus non est contractum, matrimonium (nam matrimonium intrinsecè constat mutuo duorum consensu

vero) & acceptatio cadit supra materiam illegitimam, nempe fictam alterius promissionem, quâ nihil verè traditur; Ergo.

Si quæras: an in casu, quo fictè consentiens ad matrimonium reconciliandum præstat verum consensum, requiratur in utroque de novo mutuo consensus? Resp. etsi Sanchez. censet, sufficere consensum ejus, qui prius defecit, consensum alterius adhuc moraliter perseverante: dicendum tamen, requiri novum consensum utriusque; cujus ratio est, quia contraria sententia volens sufficere innocentis consensum habitualiter perseverantem, probat, nec in eo, qui externè, sed fictè consensit, requiri novum consensum externum, sed sufficere priorem consensum habitualiter perseverantem, modò solum internè consensum verum præstet deceptor; at hoc dici non potest ex n. 530. ergo. Accedit, quòd non raro conjuges contractura à se factum *cum tali*, millies optent nunquam factum, & si fieri posset, nolint factum; quo casu matrimonii re ipsâ irriti conditione subsistente consensus verè revocatur, esto cohabitent ex errore putantes, mutari non posse, quod in hoc casu fallit.

Nec obstat, in casu professionis invalidæ ob fictionem consensûs in profitente, convalescere professionem, solâ fictione remotâ per verum consensum, licet in Religione, cujus acceptatio ad valorem professionis exigitur, consensus acceptationis non renovetur; imò licet Religio nullitatem ignoret, ut colligitur ex c. *Significantem 11. de Regul. & c. 1. §. quòd f. eod. in 6.* ubi ex gestatione habitûs, vel non reclamatione contra professionem intra certos annos (ut habetur in Trid. *Seff. 25. de Regular. c. 19.*) professio ratificatio præsumitur, quin Religio novum consensum præstet.

Non, inquam, obstat; nam in hoc casu, ubi professio deficit propter defectum consensus ex parte profitentis, ideo non requiritur in Religione nova acceptatio, cum professus verum consensum præstat, quia consensum, seu acceptationem Religionis supplere potest, & supplet Ecclesia, seu Pontifex, qui est superior omnium Religionum; ad consensum conjugalem nemo alius, nisi contrahentes præsta-

præstare possunt, vel supplere. Si autem sermo sit de professione invalida non ex defectu consensûs in proficiente, nec in religione novus consensus necessarius erit impedimento recedente; cum enim utrinque præstitus fuerit in principio verus consensus, licet adhuc inefficax ad producendum effectum vinculi, quo tenentur verè professi, & inefficacia solùm nascatur ex defectu ætatis v. g. sublato præcisè hoc defectu, manentibus cæteris, consensus prior non retractatus evadit efficax, ut dicemus infra.

334. Quare not. nos non dicere, consensus præteritum, licet non retractatum, nunquam insufficientem; v. g. quòd non sufficiat existentia solùm habitualis. Nam consensus semel verè datum, & non retractatum, licet illi ex intervallo accedat alterius consensus reciprocus; & acceptatio (modò non sit nimum intervallum temporis, quo posito amba voluntates non possunt coalescere in verum contractum) sufficere concedimus, ut etiam ostendi potest in aliis exemplis; c. *fin. de Procurat. in 6.* Nam consensus à Procureto specialiter constituto ad contrahendum matrimonium, nomine constituentis præstitus, etiam alterà parte consentiente, sufficit ad matrimonium, esto constitutio, seu consensus constituentis tunc non exstat in re, & formaliter, seu actu, sed physicè præterierit, modò interim non sit revocatus; & c. *Cum inter. 21. de elect.* ubi; in electio facta dicitur, licet consensus electi primùm ex intervallo accedat, electione solùm habitualiter perseverante, non obstante, quòd per mutuum consensum eligentium, & electi, quasi conjugale vinculum specialiter sit contractum, ut ait textus.

335. Vera igitur ratio, propter quam requirimus in hoc casu novum consensum ex parte illius, qui consensit *solum ore*, non corde, est, quia *sola verba sine animo se obligandi, in re nullam pariunt obligationem in vim contractus* ex n. 87. & reliq. consequenter nihil verè, ac in re tradunt; sine vera autem traditione, quæ fiat corde, & ore, non stat matrimonium verum, ex dictis supr. ergo, ut fiat matrimonium, ex parte illius, qui causam dedit huic nullitati, necessarius est consensus verus cordis. Et quoniam ubi nihil verè, ac in re
Tom. IV.

traditur, in re etiam nihil acceptari potest, acceptatio primi consensûs ficti nulla fuit; præsertim cum conditionata esse soleat, *severè promittas*, conditione eo casu non subsistente; cum autem sine acceptance promissionis veræ non stet matrimonium, & hæc antecedenter facta non sit, & fieri non possit, nisi acceptanti nota sit modo humano, nimirum signo externo; ideo, & in hoc novam acceptationem, & in illo consensum, etiam oris, ad validè renovandum matrimonium requirimus.

§. 2.

An revalidatio matrimonii, nulliter contracti, fieri debeat coram Parocho, & testibus?

Potissima quæstio est in casu, quo matrimonium nulliter celebratum est, propter *latens* aliquod impedimentum dirimens, & ea validitio fieri debeat novo utriusque putativi Conjugis consensu, ut dictum est n. 81. vel, ubi nullus fuit defectus ex parte consensus, sed solùm inhabilitas juris positivi ex parte subjecti, novus animi consensus præstari debeat coram Parocho, & testibus, non obstante, quòd prius coram iisdem matrimonium jam celebraverint? Paulus Comitulus *l. 1. Respons. moral. q. 120.* & Basil. Pont. *l. 5. hic, cap. 6.* universaliter affirmant, quotiescunq; matrimonium, ante nullum, venovandum est; Navarrus autem *lib. 4. Consil. de sponsal. Consil. 11.* & alii, solùm pro casu, quo matrimonium nullum fuit ex impedimento utrumque conjugem afficiente. Pro cujus sententiæ firmamento aliqui adducunt responsum Clementis VIII. qui super hoc quæsitus, fertur respondisse, *etiam decepti consensum novum requiri coram Parocho, & testibus*, pro casu, quo deceptor præstito vero consensu restaurare cupit matrimonium, ex defectu veri consensûs in ipso, prius nullum, ut refert Paulus Comitulus cit.

336. Verùm Resp. generaliter nullum matrimonium ex aliquo impedimento occulto irritum, coram Parocho, & testibus celebratum, indigere præsentia Parochi, & testium ad sui revalidationem; sic Barbosa. *P. 2. de potest. Episcop. allegat. 32. num. 157.* Sanch. *lib. 2. hic D. 32. à n. 13.* & alii

alii graves authores cum Castropal. cit. §. 3. n. 2. dicente, hanc doct. inam esse satis probabilem, & in conscientia tutam, atque securam V. dicta n. 482. Quia hoc non exigit decretum Tridentini, cujus intentio exigens præsentiam Parochi, & testium in contractu matrimonii salva stat, licet in revalidatione non adhibeatur. Aliud enim non intendit, quam *invalidare matrimonia inter duos contracta, de quorum expresso consensu Ecclesie per testes legitimos constare non poterat*; unde fiebat, quod sæpe veri conjuges ab invicem recederent, & alias adulterinas nuptias celebrarent, Ecclesiâ (utpote de prius contracto matrimonio ignarâ) non valente correctionem adhibere; at in dato casu id non contingit. Et ita expressè etiam tenet Pyrrhus Corradus l. 7. dispens. Apostol. c. 7. §. *matrim. inter se*, dicens: quando aliàs servata est forma Trid. sufficere consensum secretò prælati ad matrimonii revalidationem.

538. Ad Author. Clement. VIII. respondet Gobat, in *Theol. experiment. tr. 10. n. 419.* illum non respondisse ex Cathedra, sed ut doctorem privatum; nec responsum ejus esse legitime publicatum; imò Pium V. teste Navarro, Sanchi. Coninch. Hurtado, & aliis apud Castropal. cit. n. 2. contrarium declarasse, & sacram poenitentiarum frequenter istâ declaratione uti. Nec obstat Farinacius *decis. 265.* dicens, idem à Rota decisum esse, in favorem sententiæ requirentis præsentiam Parochi, & testium, in revalidatione matrimonii. Nam in eo casu impedimentum non erat latens, seu occultum, sed probabile; & sic matrimonium nec apparenter validum. Accedit, quòd licet illa decisio foret authentica, & de impedimento penitus occulto loqueretur, plus non haberet, quàm rationem sententiæ gravis authoris; nec illam nos sequi cogeret, quia vim legis non habet, cum ei deficiat publicatio: sic Castropalaus cit. num. 5.

539. Dices: quando dispensatur in impedimento occulto, ad revalidandum matrimonium, apponi solet hæc clausula: si ita est, cum eis, ut inter se, & servatâ formâ Tridentini contrahant, dispenses; ergo etiam in revalidatione matrimonii requiritur observatio formæ à Tridentin.

præscriptæ. Resp. servandam omninè esse, si prius servata non fuit, cujus contrarium supponit casus propositus. Cæterùm in illis dispensationibus, ea clausula non apponitur, ut *forma, & conditio*, sed solum *ut admonitio*, ut observetur, quod de jure servandum est, ut notat Pyrrhus Corradus l. 7. *dispens. Apostol. c. 7. n. 17.*

Quæstio est, an saltem in ipsis contrahentibus, post sublatum impedimentum requiratur novus consensus, esto is non amplius præstetur coram Parocho & testibus, si eum jam prius, licet nulliter propter latens impedimentum coram illis præstiterunt? Resp. si consensus mutus cordis, & oris, jam præcessit in facie Ecclesie, & solum extrinsecè impeditus, quominus præstiterit verum matrimonium, nec interim revocatus est, sed moraliter perseverat, etiam sublato impedimento, valde probabile videri, nec in ipsis matrimonium revalidantibus requiri novum consensum. Si enim duo nulliter contraxissent ex defectu ætatis, & hoc defectu sublato habitualiter perseverarent in priori affectu; matrimonium evaderet validum sine omni alio. Sic si pubes cum impubere contraxit, licet nulliter ob defectum ætatis occultum, ætate adveniente matrimonium valet; modò impubes, factus pubes, consensum non retractet, & pubes etiam in priori voluntate perseveret.

Dices: prior consensus fuit invalidus; consensus invalidus non facit matrimonium; ergo prior consensus non facit matrimonium: facile responderetur distinctione: fuit invalidus privativè, & solum extrinsecè, ex mera absentia ætatis; C. invalidus positivè, seu intrinsecè, ex quadam contrarietate cum matrimonio; Nam, ex consensu autem invalido merè privativè, & solum extrinsecè bene potest nasci matrimonium, si tollatur illud extrinsecum, nimirum defectus ætatis, ut diximus num. priori; ergo. Aliud est, si foret positivè, seu intrinsecè invalidus seu ineptus; tunc enim nec sublato impedimento sufficeret ad matrimonium validum.

Res explicari potest exemplo Theologico ex communi argumento, quod ab illis, qui negant, lumen gloriæ suppleri posse per consensum DEI solum extrinsecum.

cum, quod sic proponitur: intellectus creatus ex se est improporcionatus ad videndum DEUM, sicut est in se; ergo, ut videat DEUM, sicut est in se, debet per aliquid sibi superadditum reddi proporcionatus in se; ergo nequit per aliquid merè extrinsecum. Nam ad hoc communiter respondetur, intellectum esse intrinsecè improporcionatum, ut *suis tantum viribus* videat DEUM, sicut est in se; & hanc intrinsecam improporcionem tolli non posse per ullum superadditum sive extrinsecum, sive intrinsecum; non autem esse intrinsecè, sed solùm extrinsecè improporcionatum, ut *suis, & alienis viribus videat DEUM*, sicut est in se; & sic omnino debere proporcionatum reddi per aliquid superadditum, nimirum ut tollatur defectus alienarum virium, ut *præter suas, habeat etiam alienas vires*; hoc autem fieri potest auxilio alieno sive intrinsecò seu inhærente, sive extrinsecò.

Similiter se habet consensus mutuus, cæteròquin habens omnia, quæ pertinent ad verum consensum cordis & oris; sed quia deest habilitas subjecti, propter annexum illi impedimentum, non potest formaliter præstare matrimonium, quæ insufficientia potest provenire vel ex defectu intrinsecò ipsi consensui, vel solùm extrinsecò. Hinc nullius accessione fieri potest sufficiens, cum laborat intrinsecè insufficientiâ, & ineptitudine, sicut dicitur de intellectu; benè tamen, si insufficientia solùm sit extrinsecà. Ex hoc ergo colligitur, quando consensus mutuus ex se, & intrinsecè, seu jure naturali, non est ineptus ad valorem matrimonii, sed solùm extrinsecè ex defectu alterius, quo præsentè præstaret matrimonium, non requiri sublato impedimento, sed defectu illo extrinsecò, novum consensum, sed sufficere priorem coram Parocho, & testibus præstitum, habitualiter perseverantem; quia tunc nihil deest ad contractum omnino validum.

543. Casus esse potest, si matrimonium nulliter contractum est propter consanguinitatem, affinitatem, justiciam publicam &c. hæc enim faciunt consensum mutuum, cæteròquin nullo defectu juris naturalis laborantem, solùm extrinsecè insufficientem, & sufficiens reddi potest, præcisè sublato eo impedimento: secus

Tom. IV.

est, si sit insufficientis intrinsecè v. g. conceptus ex errore, vi præcisâ, metu, vel sub conditione contra substantiam. In his enim casibus, nec sublato tali obice definit esse intrinsecè insufficientis. Unde in his requiri novum consensum sublato impedimento, omnino concedo.

Si dicas; ergo etiam in casu, quo unus fictè consentit consensu externo, nimirum 544. sine interno, sufficet revalidationi, si simulator internè consentiat, consensu externo habitualiter perseverante; sed huius contrarium dictum est supr. ergo; illatum probatur; quia si adfuisset consensus internus, matrimonium tenuisset; ergo quod non tenuerit tunc consensus externus, solùm est ex defectu consensus interni; sed sic insufficientia consensus externi est ex defectu solùm extrinsecò; quia immutato consensu externo, positione solius interni, tolli potest; ergo. Resp. N. illatum: ad probat: dato anteced. dist. conseq. ergo quòd non tenuerit tunc, solùm est ex defectu consensus interni, sine quo nullum esse potest pactum C. sine quo adhuc habetur pactum contrahentium, N. conf. ubi adest purus duorum consensus, habetur pactum; ubi autem tantum unius, non habetur pactum: at ubi habetur pactum, non est defectus in contractu, qui surgit ex mutuo consensu carente vicio afficiente consensum internum; secus, ubi non est; ergo ex casu, ubi contractus est nullus non defectu consensus mutui; sed defectu consensus in uno, ab illo ad hoc non rectè arguitur.

Igitur matrimonium externè contractum, sed nullum ex defectu interni consensus saltem in uno, cum matrimonio externè contracto, non tamen nullo ex defectu consensus interni in ullo contrahentium, sed solùm propter latens impedimentum non naturâ, sed dispositione juris dirimens, in hoc conventio, quòd utrobique ad sit pactum, seu contractus externus; sed in hoc disconventio, quòd hoc non careat constitutivis formalibus pacti, seu contractus inesse pacti, & contractus, nimirum cordis, & oris; secus illud, & ideo in illo non deficiat conventio, & traditio mutua, quæ est de substantia, & jure naturali huius contractus; secus in isto: ex hoc enim fit, quòd in casu matrimonii ficti debeat contractus

S 2

tractus

tractus de novo celebrari, cum nondum corde & ore posita sit vera datio, & acceptio; secus in casu matrimonii corde & ore celebrati; nam hic non deficit datio, & acceptio.

§. 3.

Qualiter matrimonium irritum propter latens impedimentum reconciliandum?

546. Quæstio est, an ad matrimonii revalidationem in hoc casu sufficiat impedimentum esse legitime ablatum, quin de novo præstetur consensus? an in utroque novus consensus requiratur? Henriquez. *l. 11. de matr. c. 3. n. 6.* & alii docent, sufficere, quod sublato impedimento unus conjugum in dato casu ab altero petat, ut se in conjugem recipiat, ipseque annuat, & cum eo affectu ad alterum accedat, licet ignarum hujus nullitatis, nec comperta veritate consensurum; quia sic consensus præstatur ab utroque, dum sunt habiles. Alii verò dicunt, hoc non sufficere, sed requiri, quod uterque conjunx, aliquo modo certior factus de nullitate sui matrimonii, de novo consentiat, nisi gravia inconvenientia timeantur, si conjugum de nullitate matrimonii suspicio oriretur, prout frequenter timeri potest. P. Sanchez. *D. 36. n. 3.* Pontius *l. 8. tr. 4. c. 7. §. 2. d. n. 3.* Castropalaus *tract. 28. D. 2. p. 7. §. 2. n. 3.* & alii, licet concedant, non requiri, quod ei fiat notitia de causa nullitatis: requirunt tamen, quod alteri fiat notitia nullitatis: sed neutrum requiri, sive nullitas proveniat ex defectu consensus in uno, sive propter impedimentum uni, vel utrique contrahentium ignoratum, tenent Innocent. *in c. 1. de eo, qui duxit. n. 1.* Sorus *in 4. dist. 28. q. 1. a. 2. & dist. 29. q. 2. a. 1.* Rodrig. *in Summa tom. 1. c. 220. n. 2.* Henriquez. *l. 11. de matrimon. c. 3. n. 6.*

547. In hac controversia dicendum. 1. requiri novum consensum, in utroque sublato impedimento, si prius præstitus non est in facie Ecclesie, ubi id requiritur. Prior enim consensus mutus & acceptatio mutua nulla fuit, non tam propter personarum contrahentium inhabilitatem; & defectum tacite conditionis in quovis contractu imbitur; quam ob de-

fectum formæ à Trident. præscriptæ. An autem idem dicendum sit in casu hujus formæ servatæ? diximus *n. 537.*

Dicendum. 2. ad novum illum consensum non requiri notitiam vel suspicionem absolutam de nullitate sui matrimonii. 1. quia consensus sub conditione revalidandi matrimonium, si prius ex aliquo capite nullum fuisse, non exigat notitiam, vel suspicionem absolutam de nullitate matrimonii; sed ille consensus sufficit ad revalidandum matrimonium sublato impedimento, prius nullum ex ejus præsentia, aliàs enim nec valeret, licet gravia inconvenientia timerentur. Nam horum justus metus non potest supplere consensum substantialiter requisitum in matrimonio; ergo. Igitur si sciens impedimentum, disponat ignorantem, ut sublato impedimento verè noviter consentiat in ipsum, sub conditione, si prius ex aliquo titulo nullum fuisset matrimonium, & simul etiam ipse consentiat, validum evadet matrimonium, non ex solo consensu (qui fiat solo facto & solum præsumptus est) sed verè dato, ab ignorante nullitatem matrimonii. Nec dici potest, eum, qui de sui matrimonii nullitate nullum dubium vel suspicionem habet, non posse in illud consentire animo, illud validum efficiendi, quia credit jam esse validum. Nam cum hac fide, quæ credit, esse validum, stare potest intentio, si ex latente causa fuisset invalidum, reddendi validum, quantum per se stat.

Dices: quando matrimonium ratificatur propter defectum consensus ex parte mulieris, necessarius est consensus ex parte utriusque, admonito Marito de matrimonii (quam ignorat) nullitate: sic enim respondit Clemens VIII. ut refert Pontius *l. 4. hic c. 24. n. 4.* & alii; & idem servat Pœnitentiaria in forma concedi solita pro revalidando matrimonio nullo, ex impedimento occulto, ibi: *mulierem de prioris consensus nullitate certioratà, ut videri potest apud Gobat in Quinario. tr. 5. c. 37. n. 141.* Resp. vel per hæc testimonia volunt evincere, quod consensus, matrimonio necessarius, præstari ex natura rei non possit, sine notitia de nullitate prioris contractus? vel solum, quod dispensationis facultas non aliter concedatur; & quodammodo sub conditione sine qua

qua non? vel demum, solum ad majorem tranquillitatem eorum, qui prius nulliter contraxerunt, si forsan ex intervallo coningeret conjugii, qui ponitur nullitatem ignorare, notitia illius fieret? ex duobus primis nullum dici potest, ut mox patebit; ultimum autem bene fieret, si commodè posset, citra alia, quæ sequi possent, mala, si alteri, qui fuit in bona fide de integritate sui matrimonii, nullitas aperiretur; nec aliud in dictis testimoniis intendi videtur in iisdem insinuatam, ut patet in formula Pœnitentiariæ cit. ut, si visum fuerit, cum latore, muliere de nullitate prioris consensu certioratâ, misericorditer dispensetur: ubi notandum, si visum fuerit, qui termini nec præceptum denotant, nec conditionem sine qua non? ergo ex his non sequitur, consensum matrimonio necessarium non posse præstari ex natura rei, sine notitia de nullitate prioris matrimonii; sed nec dici potest, quod facultas dispensandi non aliter concedatur; quia solum dicitur, ut muliere prius certioratâ de nullitate dispensetur, si visum fuerit, nimirum expediens, ut ei prius hæc notitia fiat; ergo non ponitur tanquam conditio, sine qua non; imò, si sine periculo aliorum malorum ex notitia nullitatis prudenter metuendorum fieri non possit, omnino omiti potest.

150. Dices, 2. consensus, renovando matrimonio necessarius debet procedere ex intentione contrahendi matrimonium; sed consensus ignorantis nullitatem matrimonii, hæc intentione non procedit. 1. quia, cum sibi persuadeat, matrimonium suum prius contractum, esse validum, simul sibi persuadet, non amplius se posse facere matrimonium, sed tantum prius contractum habere ratum; at hæc rati habitio nullum potest habere effectum, quia cum prius matrimonium nullum sit, ratum haberi non potest. Resp. N. min. Ex hoc enim, quod ignorans nullitatem matrimonii prius contracti, persuadeat sibi, contractum illum fuisse legitime factum, non sequitur, quod non possit consentire in jus sui corporis alteri constituendum sub conditione, si forsan in priori contractu defectus aliquis intervenisset, quia defectus ille, ut ponit casus, jam non extat, ut diximus.

P. Joannes de Cardenas in Crisi Theol. § 51. ad propositiones ab Innocent. XI. damnatas, dissert. 2. c. 8. a. 13. q. 3. ad. I. propos. proponit hanc quaestionem: an opinio asserens, matrimonium invalidum posse revahdari, etiam si alter conjunx sit inscius nullitatis, subjaceat damnationi contra primam propositionem ex damnatis ab Innocent. XI. quæ sic habet: Non est illicitum, in Sacramento conferendis, sequi opinionem probabiliter de valore Sacramenti, relicta tutiore, nisi id vetet lex, conventio, aut periculum gravis damni incurrendi. Hinc sententia probabilis, tantum utendum non est in collatione baptismi, ordinis Sacerdotalis, aut Episcopalis: ad eandem quaestionem respondet: eam omnino subjacere huic damnationi quoad praxim, si loquatur extra casum extremae necessitatis.

Ratio ipsius est; quia licet matrimonium celebratum juxta opinionem probabilem, & ex omni parte sit indissolubile, & certò validum; id tamen locum habet tantum, quando opinio est communiter recepta, tanquam probabilis; non verò, quando est tenuis, aut dubie probabilitatis; atqui opinio asserens non requirit notitiam nullitatis est opinio tenuis, aut dubie probabilitatis; ergo matrimonium, celebratum juxta illam, non est certò validum. Minorem probat. 1. ex P. Sanchez. l. 2. hic D. 26. n. 7. dicente: illam opinionem, de qua controvertitur, esse parum probabilem, & habere contra se rationes urgentissimas. 2. quia notitia nullitatis, facienda impedimentum ignoranti, exigitur à Sacra Pœnitentiaria, dum facultatem dispensandi concedit, cum reliquis, quæ attulimus à n. 549. ergo.

Sed Resp. probabilius esse, dictam doctrinam nullo modo subjacere damnationi quoad praxim, etiam extra casum necessitatis, saltem vi probationum, quibus utitur Cardenas. Nam omnes valde probabilem habent solutionem; & cum inducant extensionem decreti indefinite loquentis, ad casum, quem non nisi modificate eus Patroni, ac defensores tenent, non rectè concludunt. Accedit, quod juxta principia hujus Authoris, ut aliqua propositio, ex vi alterius damnata, censeatur damnata, debeat illa illatione certè & evidenti inferre damnatam, aut inferri ex illa; at, an hoc præstet ratio

Authoris? mihi sanè non videtur, si præmissæ considerentur. Igitur ad argumentum in n. priori Resp. trans. major; N. min. Prima hujus probatio, ex P. Sanchez desumpta, intentum non probat; præterquam, quòd Sanchez in eoloco l. 2. de *matrim. D. 26. n. 7.* de hoc nihil omnino habeat; & aliud sit, esse *parum*, ac esse *tenuiter* probabilem absolute. Ad alteram autem probationem jam responsum est supr.

§ 53. Dixi, *transcat major*; quia ex capitibus multis negari potest; sed iis prætermisissis, Resp. eodem modo sequi, damnationi subjacere dictum Patris de Cardenas, si valet ejus argumentum, quod contra alios facit in casu proposito. Nam si ster propositio damnata, ut jacet, *nec usus opinionis probabilis de valore Sacramenti, licet sit communiter recepta tanquam probabilis*, licebit, quod tamen negat Cardenas. Ratio enim, ex qua negat hanc propositionem suam, stante illà prohibita est; quia propositio illa prima solùm damnatur *sic indefinite*, prout jacet, *prolata*; non autem; *modificata* ad casum *urgentis necessitatis*, vel quando usus opinionis probabilis est *opinionis communiter receptæ*, ut *probabilis*: at etiam doctrina, quæ docet revalidari matrimonium præstito consensu, sine noticia prioris nullitatis, talis est, ut sequatur ex illa propositione, non sic *indefinite* prolata, sed modificata; Ergo.

Min. prob. nam hæc propositio: *non est illicitum in conferendo Sacramento penitentiae, vel matrimonii, sequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, quando probabilitas versatur circa id, cujus defectus suppleri potest ab Ecclesia*, non est eadem cum illa, quæ damnata est; cum damnata loquatur *indefinite*; ista autem valde *restrictè*. Secundo hæc propositio (non obstante illà damnatione primæ propositionis) etiam extra casum necessitatis, *uti licet opinione probabili de valore Sacramenti, quando obligatio procurandi majorem certitudinem, esset plurimis scrupulis, vel gravi difficultati in suscipiendo, vel conferendo Sacramento obnoxia*, non est eadem cum damnata, cum hæc sit plurimum modificata; at ex istis tantum, non autem ex ea damnata, sequitur doctrina *dicens in nostro casu, non requiri noti-*

tiam de nullitate matrimonii, quod prius contractum erat; ergo. Quod autem non obstante damnatione primæ propositionis, de qua n. 551, hæc duæ, sic modificatæ; non subjaceant eidem damnationi, admittere cogitur ipse Cardenas in plurimis casibus, de quibus *loco cit. præsertim a. 13. q. 1. à. n. 636. & seq. & novissimè docuit P. Illung. in Theol. præf. tr. 1. D. 1. a. 7. §. 1. n. 77.*

Dixi etiam, *nego min.* in n. 552. & 554 quidem quoad illud, quòd sententia contraria (quæ docet ad validè ratificandum matrimonium, nulliter contractum defectu consensûs, non requiri in altero, *absolutam notitiam de nullitate matrimonii*) sit *tenuis probabilitatis*, cum non destituatur suis gravibus fundamentis, ut constat ex n. 548. & rationes contrariæ nullo modo sint, ut dicitur *urgentissime*; ergo immeritò dicitur, *tenuis* probabilitatis. Cujus ulterior ratio est; nam juxta ipsum Patrem de Cardenas *cit. dissert. 4. c. 3. n. 16.* Hi duo termini, *tenuis probabilitas*, si *tenuis* accipiatur propriè, importat contradictionem, aut contrarietatem inter se. Nam *vera probabilitas* importat *fundamentum grave*, impellens intellectum ad assensum; *tenuitas* quoad *probabilitatem*, importat *tenuitatem*, & *levitatem fundamenti*, adeoq; petit *fundamentum non grave*. Hinc de quo dicitur, quòd sit *tenuis prudentiæ*, vel *scientiæ*, vel *tenuiter* circumspectus, manifestè notatur *defectus prudentiæ* &c. ergo *tenuis* probabilitas notat defectum gravitatis in motivo talis opinionis; talem autem defectum nullum habet ea doctrina, ne quidem ex mente Patris Sanchez. in n. 551. Ergo.

Nec video, quomodo stantibus pro illa rationibus, quibus eam defendunt sui Authores, negari possit, esse saltem *probabiliter probabilis*. At sic eam immeritò Cardenas vocat *tenuiter* probabilem. Nam ex hoc, quòd aliqua opinio sit solùm *probabiliter probabilis*, non sequitur, quòd hoc ipso sit solùm *tenuiter* probabilis. Sic ipse Cardenas *cit. dissert. 4. c. 2. à. n. 10.* contra Raymundum Lumbier *tom. 3. Summe à. n. 1737.* & Emanuel; de Filguera *in Lucerna decretali ad exposit. 3. proposit. ab Innocent. XI. damnate*, citatos *ibid. n. 10. & 14.* Opinio enim probabiliter probabi-

his in utroque termino explicat gravitatem absolutam in motivo; non autem tenuiter probabilis, ut dictum est n. priori. Et ideo falsum est, quod opinio probabiliter probabilis, & opinio tenuiter probabilis, idem sint.

555. Ad id, quod n. 544 adducitur ex stylo Penitentiariae, etsi satis copiose responsum sit ibid: & seq. illud adhuc addo, dato, quod ex stylo probabiliter, imò probabilius sic exigeretur, ut consequenter ex eius defectu invaliditas matrimonii nasceretur; cum tamen verè probabile sit, non desiderari eam nullitatis in altero notitiam, adhuc tamen non subjacere damnationi, ut vult Cardenas. Ratio est, quia sententia, quæ dicit non esse illicitum, in Sacramento matrimonii uti opinione probabilis circa valorem, quando periculum invaliditatis tantum oritur ex conditione per Ecclesiæ ratificationem supplebili, non subjacet damnationi, ex n. 553. sed opinio docens in dato casu, non requiri in altero notitiam nullitatis solum docet, quod non sit illicitum in revalidatione matrimonii; omittere notitiam alteri faciendam de nullitate matrimonii prius contracti; cum periculum invaliditatis (si quod est omittit eam notitiam) solum oriatur ex conditione per Ecclesiæ ratificationem supplebili (nam opposita sententia se potissimum fundat in stylo Penitentiariae) non autem ex natura rei, ut probatum est n. 544. Ergo.

ARTICULUS VI.

De matrimonio ex Morganatica contracto.

556. Pereyra in Elucidario n. 1668. ait, legem Morganaticam apud Mediolanenses eandem fuisse, quæ alibi Salica nuncupatur; hæc lege inibantur quandoque matrimonia à Viris illustribus, qui, postquam liberos habuerunt ex nobili conjuge, post mortem ejus non valentes continere, & nolentes existere in peccato, aliam minus nobilem, vel inferioris conditionis duxerunt, ac verè desponsarunt eò pacto, ut Uxor, & liberi, exinde nati, abstineant à bonis reliquis paternis, & aviticis, titulisque, dignitatibus, & insignibus eorum, contenti certâ portione bonorum

ipsis destinata in Sponsalibus, vel donatione propter nuptias, aut Morgengebæ. Hoc enim erat accipere Uxorem ad Morganaticam, ut habetur L. 2. Feud. Tit. 29. de filiis natis ex matrimonio ad Morganaticam contracto, junct. gloss. litera a.

Tenor dictæ constitutionis cit. tit. 29. 557. sic habet: *quidam habens filium ex nobili conjuge, post mortem ejus non valens continere, aliam minus nobilem duxit: qui nolens existere in peccato, eam desponsavit, eâ lege, ut nec ipsa, nec filius ejus amplius habeant de bonis patris, quàm dixerit tempore Sponsaliorum: verbi gratia, decem libras, vel quantum voluerit dare, quando eam desponsavit: quod Mediolanenses dicunt accipere Uxorem ad Morganaticam: alibi, lege salicâ: hic filiis ex ea susceptis decessit; isti in proprietatem non succedunt, aliis extantibus: sed nec in feudo, etiam aliis non existentibus, qui licet legitimi sint, tamen in beneficio minimè succedunt. In proprietate verò succedunt patri, prioribus non existentibus; succedunt etiam fratribus sine legitima prole decedentibus secundum usum Mediolanensem.*

Ex hoc textu habetur; ejusmodi liberos ex matrimonio ad Morganaticam contracto natos, in proprietatem non succedere, aliis extantibus; nec, licet essent legitimi, in feudo, vel beneficio: si tamen parens decessit, prioribus non extantibus, succedere ei in proprietate; & fratribus sine legitima prole decedentibus. Talem aliquando legem, & matrimonia fuisse in usu apud Alemanos, ibid. colligitur ex gloss. cit. ubi additur, hæc etiam lege posse spurium legitimari. Matrimonium sic celebratum Politici quandoque nominare solent *Matrimonium conscientie*; quod quidem teste dicitur, si non sit concubitus palliatus, seu in re solutus, & solum vestitus nomine matrimonii, his præmissis.

559. Quæstio est. I. an ejusmodi matrimonia lege Morganaticâ, vel Salicâ, aut etiam Alemanorum, seu Francorum, (ut ait gloss. cit.) inter Christianos valde illustres licite contrahantur? Resp. quod sic. Nam ex fine suo honesta sunt, ut constat in explatione dictæ legis, omnia matrimonii substantialia servantis. Uxor legitima est, nati legitimi, & portio illis in ali-